

“Hem de tornar a reivindicar la figura de l'autor a l'escenari”

Sergi Belbel (Terrassa, 1963) ha passat de ser el dramaturg català més representat a l'estranger a rebre l'encàrrec de dirigir, a partir de la temporada 2006-2007, el Teatre Nacional de Catalunya.

Sergi Belbel serà el tercer director en vuit anys de vida del TNC, després de l'arrencada amb Josep M. Flotats i la consolidació amb Domènec Reixach. Director d'alguns dels èxits teatrals dels últims anys com *Dis-sabte, diumenge i dilluns* o *El mètode Gronholm*, assegura que no renunciarà ni a l'autoria ni a la direcció escènica.

—Com es porta el fet de ser nomenat director artístic del TNC, però, en la pràctica, encara no poder exercir?

—Molt bé perquè realment la casa és tan gran que el procés, diguem-ne, d'apropiació del càrrec, es farà d'una manera lenta perquè així tens temps de conèixer tot l'entrellat. No m'imagino com fer aquest canvi d'un dia per l'altre.

—Diuen que és Domènec Reixach qui l'empeny a acceptar. La por al buit o a trobar-se en solitari hauria propiciat un no?

—Hi va haver molts motius de fer decantar la balança pel sí. El coneixement interior de la casa que tinc n'és un. He estrenat a les tres sales. Conec molt bé el funcionament de la casa. He sabut a través de l'experiència què cal fer perquè les coses funcionin. En un lloc on treballa tanta gent, l'organigrama és important. Més rígid del que seria en un teatre privat o alternatiu. És una manera de treballar que té problemes, però també avantatges. La relació amb la gent de la casa és important i crec que és bona. Si el nomenament m'hagués vingut de nou, per a un lloc desconegut, crec que no l'hauria acceptat.

—Amb Domènec Reixach hi col·labora des de fa més de quinze anys, des

del Teatre Romea. Creu en la sort o el seu és un camí de pedra picada i fins i tot premeditat?

—Amb la trajectòria, sense sort, no n'hi hauria prou. Ni que tinguis unes competències en un camp, també n'hi ha d'altres que les tenen. I per què, un sí i l'altre no? Per exemple, la sortida a l'estranger. Hi ha qui se'n sorprèn. Però jo no he fet res d'especial. De portes enfora han estat només els meus textos. Jo no he anat a vendre cap producte meu. Sí que hi ha un element important que és Barcelona. Ha estat una ciutat que ha passat de ser petita, en relació a altres capitals europees, a ser una ciutat que en els últims anys ha sabut trobar una certa referència, tant a Europa com en el món. A través dels Jocs Olímpics, a través de Gaudí, si es vol, però ara és una ciutat que és moda. Quan Woody Allen diu en la seva pel·lícula que anirà a treballar a París o Barcelona, ho demostra. Doncs, el fet de ser de Barcelona m'ha ajudat moltíssim. Es curiós veure que a fora he anat passant de ser autor espanyol a autor català.

—Com es fa per tancar temporades amb un 80% d'ocupació?

—M'agradaria poder respondre la mateixa pregunta d'aquí a dos anys. Crec que treballant. Domènec Reixach ha fet una feina de formigueta, pas a pas. Hi ha dues maneres: anant a parar a grans figures, de gran repercussió mediàtica, o incidint en la feina del dia a dia, de trobar aquells productes amb els quals el gran públic té un punt de connexió. També és veritat que el TNC fa només vuit anys que existeix i tenir un 80% en el setè any és bastant insòlit.

JORDI PLAY

—Però no sempre hi haurà un *Mar i cel...*

—No, és clar. Però quan trobes espectacles com aquest Guimerà de Dagoll Dagon, o també *Dissabte, diumenge i dilluns*, d'Eduardo de Filippo, de cop i volta la sala Gran del TNC té sentit. És

un espai molt inhòspit, però si hi encaixes allò que saps que connecta amb la societat, la sala s'acaba fent amable, un lloc de trobada de tots els sectors socials.

—Per què una reforma sobre l'acústica de la sala Gran?

—El problema que té és l'arquitectura mateixa. La sala Gran és un auditori grec sense cor i amb escenari a la italiana. Hi he fet quatre espectacles. En el primer, estava aterrit. Havia fet teatre al Grec, però allà hi ha el cor i hi ha públic a dues bandes. A la sala Gran el públic és el de teatre grec, però no en tens als costats. La reforma principal de l'acústica es basa en panells que l'espectador no veurà.

—Teatre contemporani, dansa, clàssics catalans... com es cuina tot això?

—És important que hi hagi un document base perquè un teatre públic és, sobretot, públic, de tothom. Per molt que un director artístic tingui una personalitat i acabi impregnant amb la seva personalitat les propostes, hi ha coses que són ineludibles. Hi vindran a treballar altres directors a qui s'ha de respectar la línia que tenen. Però és evident que, per damunt de tot això, hi ha d'haver unes normes que mirin per la funció que ha de complir un teatre de les dimensions d'un teatre nacional.

—Allò que es deia que el TNC som tots, com quedaria a hores d'ara?

—És una qüestió una mica difícil perquè tots tampoc no hi cabem. Quan es diu que som tots, vol dir que el TNC ha de tenir cura que hi estiguin representades el màxim d'opcions possibles, tant estètiques com dramàtiques. Si no oblidem una certa visió històrica, veurem que la marca de teatre català implica moltes etapes. Durant molts anys, han estat les companyies les que han tirat del carro de l'etiqueta de teatre català. Quan Albert Boadella, d'aquella manera tan divertida, deia: "Jo sóc el teatre nacional", tenia raó. És evident. El TNC no es pot programar d'esquena a aquesta realitat. Però tampoc no s'ha de caure en el fet que sigui un aparador de productes fets per companyies privades. Crec que el Teatre Nacional de Catalunya és i ha de ser un centre de producció que, per les característiques del país, no pot girar l'esquena a les iniciatives privades que poden tenir un punt de connexió amb el que és la filosofia principal:

no buscar els diners, buscar una identitat i vigilar pel patrimoni artístic i cultural.

—Fins on arriba la decisió artística del director, és a dir, com es lliga el cor, la programació, amb el cap, el pressupost?

—No és gens fàcil. Com més gran és la dimensió d'un teatre més difícil és tenir la capacitat de destrossar les coses. Hi ha d'haver un cert ordre. Es tracta d'anar fent equilibris. El cas és que, en aquest aspecte, encara no m'hi he posat gaire. La meua temporada efectiva és la de l'any vinent. La realitat dels números em vindrà a partir del setembre.

—Però pensa que el pressupost que té el TNC és vàlid per mantenir la seva línia en aquesta nova etapa?

—No puc dir que no perquè teatralment és el més gran de Catalunya. Si digués que no, els altres em dirien que tinc molta barra. També és veritat que en el document programàtic del TNC hi ha moltes coses i que no es pot arribar a tot. Però el document no vol dir que s'ha de complir cada any al cent per cent. El pressupost crec que es suficient, però la gent de teatre no en tenim mai prou.

—Un director que és també autor pot ser més sensible als dramaturgs contemporanis o més crític amb ells?

—Les dues coses. Els autors som crítics amb nosaltres mateixos. Després arriba un moment en què t'has de blindar perquè la nostra situació com a autors és molt delicada. La pràctica teatral ens bandeja una mica, ens considera un element al marge. Hem de tornar a reivindicar la figura de l'autor a l'escenari. El projecte T6 és un pas en aquesta direcció. El segle XX ha fet molt de mal als dramaturgs amb la irrupció de la figura del director escènic, i amb la importància que se li ha donat. Sembla que director i autor hagin entrat en competència. Arriba el moment de fer que l'autor torni a entrar al teatre i que les funcions de l'autor i del director es fusionin. Intentaré vetllar molt, doncs, per la figura de l'autor, amb la idea d'integrarlo a la pràctica escènica.

—Venint com vostè ve en origen de les sales alternatives, com creu que s'ha d'estructurar aquest sector?

—El projecte T6, del TNC, ja s'ha reestructurat per fer-hi entrar les sales alternatives. Em sembla una bona idea. Tampoc no podem córrer molt amb els autors. A vegades disposar d'uns grans

mitjans porta a una estavellada. Un autor es pot cremar si se salta una sèrie d'etapes. La inclusió de les sales alternatives en el T6 fa el projecte més realista. L'any vinent és l'última etapa del T6. La següent consistirà a agafar sis autors i proposar-los, durant tres anys, dues obres a cadascun. Una per ser estrenada al TNC i l'altra per ser estrenada fora del TNC, en una sala alternativa. Se li demana a l'autor que faci un joc doble, una dramàturgia d'abast més popular, per una banda, i una de més personal per l'altra, per trencar les necessitats de grandiositat que sembla que imposa el TNC.

—Continuarà dirigint a pesar de ser el director artístic del TNC?

—Tal com se'm va plantejar des del Departament de Cultura, en el contracte

de director artístic del TNC es preveu que faci al mateix TNC un espectacle per any. A fora, també consta en el contracte, però he de demanar autorització prèviament. Ja he desnonat tots els compromisos que tenia abans del nomenament. Només he mantingut el *Carnaval*, de Jordi Galceran, al Teatre Romea, però si no entrés la temporada vinent, hauria de dir també que no.

—Si mai hi ha un ens autònom, anunciat pel Departament de Cultura, quina en seria la funció?

—Coordinar tots els teatres públics catalans. Amb els privats no s'hi ha de posar ningú. Hauria de ser una coordinació que facilités el dia a dia, com per exemple l'intercanvi de material i, eventualment, que també coordinés esdeveniments, commemoracions, i que tingués un control econòmic. Si l'ens volgués dir fer passar tothom pel mateix sedàs, no cal que hi sigui. Crec que hauria de respectar els criteris dels directors artístics

de cada centre. No es tracta d'unificar artísticament sinó de coordinar lògicament.

—Hi ha qui encara es pregunta per què dos grans complexos com el Teatre Lliure i el TNC. Actualment, té sentit aquest dubte?

—Responen a trajectòries molt diferents. En el cas del Teatre Lliure és molt clara. En el cas del TNC és més accidentada, però també és una realitat diferent. Homogeneïtzar-los em semblaria una pèrdua a nivell creatiu. El TNC es perfila com un centre més eclèctic, des d'una companyia estrangera contemporània a un clàssic. És bo que cada teatre faci la seva aposta. Jo crec en la sana competència perquè és el que et fa tirar endavant. Unificar, per què? Si cada centre defineix el seu espai, és més enriquidor. A més, el Teatre Lliure és un consorci de totes les administracions i el TNC és el teatre de la Generalitat de Catalunya. Són dos conceptes diferents.

—Però del Teatre Lliure històric en queda ben poca gent...

—Mirem-nos-ho al revés... Molts històrics del Teatre Lliure també han treballat al TNC: hi ha passat Lluís Homar o Anna Lizaran, entre altres. És bona la barreja que el TNC ha fet de diferents tendències. A l'actual Lliure, amb Àlex Rigola de director, la mirada és molt contemporània, amb un estil més germànic, amb una manera de fer els clàssics peculiar. Però no sóc el més indicat per parlar del Teatre Lliure perquè només en sé el que m'han dit, no l'he viscut ni com a autor ni com a director.

—Com que el temps ho esborra tot, s'hi veu fent de director del TNC i propiciant el retorn de fills pròdigs com Josep M. Flotats o Lluís Pasqual?

—Per descomptat que sí. Sóc d'una altra generació. Sóc fill de la transició, de la democràcia. No he treballat mai amb ells, ni m'hi he enemistat mai. Són els meus referents de jove. Entre els disset i vint anys era el teatre que jo veia. No tinc cap perjudici. Em mouré, és clar, segons els pressupostos. El TNC, com a teatre públic, té uns barems professionals que tothom ha de respectar. Si hi ha la possibilitat que aquests dos directors, o d'altres, hi vinguin a treballar jo estaria encantat de la vida.

Andreu Sotorra

Òpera Santos

'La meua filla i jo', el nou espectacle de Carles Santos, confirma el compositor vinarosenc com un dels grans renovadors europeus de l'òpera contemporània, en aquesta ocasió en col·laboració amb Mariaelena Roqué.

No hi ha dubte que amb els anys el projecte musical, teatral i artístic de Carles Santos (Vinaròs, Baix Maestrat, 1940) ha anat ampliant el seu camp d'irradiació amb la seguretat del corredor de fons que sap que tot el que es deixa enrere no és terra perduda sino terra guanyada. Últimament, amb la col·laboració de Mariaelena Roqué, Santos ha creat impactants imatges visuals, algunes de les quals es van exposar a l'Espai d'Art Contemporani de Castelló. Ara Santos signa la música, el llibret i la direcció musical i teatral del seu nou espectacle *La meua filla i jo*, que s'ha pogut veure amb molt d'èxit de públic i de crítica al Teatre Lliure de Barcelona fins al 29 de maig i, després, es representarà al Teatro Español de Madrid. Mariaelena Roqué, per la

Santos signa la música, el llibret i la direcció musical i teatral del seu nou espectacle